

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 442/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovcej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou AS Legal s. r. o., advokátska kancelária, Hlučínska 11, Bratislava, IČO 36 857 688, v mene ktorej koná advokát JUDr. Milan Šulva, proti konaniu Krajského súdu v Bratislave vedenému pod sp. zn. 2 Co 5/2021 a jeho rozsudku z 8. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) konaním Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) vedeným pod sp. zn. 2 Co 5/2021 a jeho rozsudkom z 8. júna 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Domáha sa tiež vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru jednoznačne neidentifikovaným postupom všeobecného súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej prílohy vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom konania vedeného Okresným súdom Malacky (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 18/2011 v procesnom postavení právneho nástupcu žalobcu, ktorý zomrel v priebehu napadnutého konania. Predmetom sporu pred okresným súdom bolo plnenie zo zmluvy o poskytnutí právnej pomoci v rámci dedičského konania, ktorú uzavreli pôvodný žalobca ako advokát a žalovaná strana. V zmysle

tejto zmluvy si pôvodný žalobca uplatnil proti žalovanej podielovú odmenu za poskytnuté právne služby vo výške 20 % z hodnoty zdedeného majetku. Pretože žalovaná túto odmenu odmietla zaplatiť, podal pôvodný žalobca 21. januára 2011 na okresnom súde žalobu o zaplatenie sumy 126 136,89 eur s príslušenstvom. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom z 2. decembra 2016 žalobu zamietol. Tento rozsudok napadol pôvodný žalobca odvolaním. Krajský súd uznesením z 30. januára 2019 rozhodol o pokračovaní v konaní s právnymi nástupcami pôvodného žalobcu (ktorý zomrel 4. apríla 2017). O odvolaní rozhodol krajský súd uznesením č. k. 2 Co 117/2017 z 19. júna 2019 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom poukázal na to, že pre absenciu platnej dohody o podielovej odmene je potrebné nárok pôvodného žalobcu posúdiť podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

3. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 12. mája 2020 rozhodol tak, že výrokom I uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľovi istinu v sume 7 052,45 eur spolu s úrokom z omeškania. Výrokom IV zastavil konanie v časti zaplatenia istiny v sume 102 704,80 eur z dôvodu späťvzatia žaloby v tomto rozsahu a výrokom II žalobu v prevyšujúcom rozsahu zamietol. Výrokmi III a V rozhodol o náhrade trov konania. Proti rozsudku okresného súdu podali obe strany odvolania.

4. Krajský súd napadnutým rozsudkom výrokom I zmenil povinnosť žalovanej tak, že žalovaná je povinná zaplatiť sťažovateľovi istinu v sume 5 365,27 eur spolu s úrokom z omeškania a vo zvyšku žalobu zamietol. Výrokom II potvrdil napadnutý II. výrok rozsudku okresného súdu. Výrokom III rozhodol o nároku na náhradu trov celého konania, a to tak, že žalovaná má nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 91,4 %. Krajský súd v odôvodnení uviedol, že sťažovateľ mal v spore po úkone čiastočného späťvzatia žaloby a čiastočného zastavenia konania (nie pre správanie žalovanej) úspech v rozsahu priznanej istiny (5 365,27 eur), a preto žalovanej patrí náhrada trov konania v rozsahu 91,4 %, o ktoré jej úspech prevýšil úspech žalobcu. Napadnutý rozsudok krajského súdu bol právnemu zástupcovi sťažovateľa doručený 6. júla 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom z dôvodu, že krajský súd neaplikoval § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku správne, pretože neprihliadal na čiastočné späťvzatie žaloby. Sťažovateľ sa s argumentmi krajského súdu nestotožnil a v ústavnej sťažnosti predostrel vlastné posúdenie skutkového stavu. Podľa sťažovateľa predpoklad, že čiastočné späťvzatie žaloby nemení pomer úspechu strán, nie je vyjadrený v žiadnom zákone a nespravodlivo zaťažuje žalobcu ako procesnú stranu. Po započítaní čiastočného späťvzatia žaloby by výsledok vzhľadom na pomer úspechu vo veci bol iný, ako argumentoval krajský súd.

6. Sťažovateľ v odôvodnení ústavnej sťažnosti namieta aj priet'ahy v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 18/2011 v spojení s odvolacím konaním vedeným krajským súdom pod sp. zn. 2 Co 5/2021. Konanie trvalo od podania žaloby do vydania napadnutého rozsudku viac ako 11 rokov a 5 mesiacov. Tiež vyjadril nespokojnosť s priebehom napadnutého konania a vykonaným dokazovaním okresným súdom a vyjadril presvedčenie, že okresný súd mohol a mal vo veci rozhodnúť v súlade s vyhláškou už svojím v poradí prvým rozsudkom.

7. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„... že základné právo podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a Čl. 6 bod 1 Dohovoru na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote porušené bolo a určil finančné odškodnenie v celkovej výške 36.784,45 €.

... Rovnako žiadame, aby Ústavný súd SR v zmysle čl. 127 ods. 1 Ústavy SR rozhodol, že konaním vedeným na Krajskom súde Bratislava sp.zn.: 2Co/5/2021 a rozhodnutím v tomto konaní zo dňa 8.6.2022 základné právo podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 1 a 2 Ústavy SR a Čl. 6 bod 1 Dohovoru sťažovateľa na spravodlivý súdny proces, rovnosť procesných strán porušené bolo a zrušil rozsudok Krajského súdu Bratislava sp.zn.: 2Co/5/2021 zo dňa 8.6.2022.

... Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť Sťažovateľovi náhradu trov konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

9. Pri posudzovaní tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou zdôrazňuje, že na ďalšie konanie môže prijať len taký návrh na začatie konania, ktorý obsahuje všetky náležitosti ustanovené zákonom o ústavnom súde. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty a petit ústavnej sťažnosti ústavný súd dospel k záveru, že jeho ústavnú sťažnosť je potrebné v tejto časti odmietnuť ako takú, ktorá nemá náležitosti ustanovené zákonom [§ 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde].

Podľa § 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať a) označenie, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody, c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí, d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

10. Ani pri uprednostňovaní materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti nie je na ústavnom súde, aby za navrhovateľa vyhládaval konkrétne dôvody namietanej neústavnosti, ktoré podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde majú tvoriť obsah návrhu a určovať rozsah ústavného prieskumu ústavným súdom, ktorý je podľa § 45 zákona o ústavnom súde rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania viazaný. Bez relevantného návrhu na rozhodnutie ústavný súd nemôže o veci konať a rozhodnúť, keďže nie je oprávnený v tomto zmysle sám nahradiť povinnosť osoby domáhajúcej sa ochrany svojich základných práv a slobôd definovať požadované znenie rozhodnutia.

11. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha, čím zároveň vymedzí predmet a rozsah konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Ústavný súd výslovne zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých sú osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd zastúpené zvoleným advokátom (IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 644/2014, II. ÚS 321/2022). Ústavný súd nemôže vybočiť z rámca návrhu na rozhodnutie určeného sťažovateľom, nemôže rozhodnúť o niečom inom alebo navyše a nemôže ani sám vykonať konverziu sťažovateľom chybne formulovaného petitu ústavnej sťažnosti. V situácii, keď je petit ústavnej sťažnosti sťažovateľom z hľadiska práva nesprávne formulovaný, musí ústavný súd s ohľadom na viazanosť ústavného súdu petitom ústavnú sťažnosť odmietnuť.

12. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa v predloženom znení nemožno v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru považovať za kvalifikovanú ústavnú sťažnosť, o ktorej by ústavný súd mohol konať a rozhodnúť. Jej nedostatok sa vzťahuje predovšetkým na sťažovateľom formulovaný návrh na rozhodnutie (petit), ktorý nezodpovedá zákonným požiadavkám. V časti namietajúcej porušenie práv sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. v primeranej lehote, nie je jednoznačne (t. j. spisovou značkou) identifikovaný sťažovateľom namietaný postup alebo právoplatné rozhodnutie, opatrenie či iný zásah orgánu verejnej moci, ktorým mali byť označené práva sťažovateľa porušené. Taktiež absentuje označenie orgánu verejnej moci, ktorý toto porušenie mal spôsobiť. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti sťažovateľa teda zjavne nezodpovedá navrhovanému petitu ústavnej sťažnosti a nekorešponduje s ním.

13. Vzhľadom na to, že nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí sa netýka len formálnych náležitostí ústavnej sťažnosti, ale ide o petit ako esenciálnu obsahovú náležitosť ústavnej sťažnosti, ústavný súd sťažovateľa, ktorý je zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, nevyzýval na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti (m. m. II. ÚS 102/2019, II. ÚS 65/2022).

14. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom ustanovených náležitostí.

15. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že pokiaľ sťažovateľ mal v úmysle namietat porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 18/2011 a postupom krajského súdu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 5/2021, ako na to poukazuje v odôvodnení ústavnej sťažnosti (ktoré je v tomto smere veľmi strohé a všeobecné, pozn.), v súlade so svojou judikatúrou ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) len vtedy, ak bola sťažnosť uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva došlo alebo porušenie v tom čase ešte trvalo (IV. ÚS 632/2018, II. ÚS 176/2019). V opačnom prípade ústavné sťažnosti spravidla odmieta z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti. Zo samotnej posudzovanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v čase jej podania ústavnému súdu (6. februára 2022) bolo o merite veci vrátane priznania náhrady trov konania už právoplatne rozhodnuté. Teda aj v prípade, ak by táto časť ústavnej sťažnosti spĺňala zákonom ustanovené náležitosti, bola by odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnená.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu:

16. Bez potreby bližších doktrinálnych záverov k označeným ústavným právam sťažovateľa alebo citovania právnych záverov krajského súdu je potrebné konštatovať, že ústavnú sťažnosť v tejto časti je potrebné odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

17. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovateľ podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré mu bolo doručené 7. septembra 2022, teda deň po tom, keď bola ústavnému súdu doručená aj ústavná sťažnosť sťažovateľa.

18. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd v systéme ochrany základných práv a slobôd predstavuje *ultima ratio*

inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (I. ÚS 480/2013, II. ÚS 544/2017).

19. Ústavou vymedzená právomoc ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ pred tým, ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade Civilným sporovým poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi.

20. Podanie dovolania a súbežne s ním aj podanie ústavnej sťažnosti navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity vylučuje právomoc ústavného súdu na rozhodovanie vo veci v čase do rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého v prípade príslušnosti iného súdu na rozhodovanie o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

21. Prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (III. ÚS 632/2014, II. ÚS 66/2020, IV. ÚS 638/2021). Išlo by o taký stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len ťažko odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu (m. m. II. ÚS 294/2018).

22. Vychádzajúc z uvedeného, bolo preto potrebné túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. októbra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu